

ปัญหาและความเป็นมาของปัญหา

พื้นที่ชายแดนไทยภาคใต้และมาเลเซียตอนเหนือ มีอาณาเขตติดต่อกันตลอดแนวชายแดน พื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ อันได้แก่ นราธิวาส ยะลา และปัตตานี มีชาวไทยมุสลิมประมาณ 73% (ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้, 2532 : 31) และในบริเวณรัฐชายแดนของประเทศมาเลเซีย คือ กลันตัน ไทรบุรี และปะลิส มีชาวไทยที่ใช้ภาษาไทยในชีวิตประจำวันเป็นจำนวนถึง 3,716 คน (ฉันทสิ ทองช่วย, 2526 : 5-8)

ตามประวัติศาสตร์ชนเชื้อชาติไทยและเชื้อชาติมลายูนั้นได้อยู่รวมกันมาช้านานจนกระทั่งเมื่อมีการแบ่งอาณาเขตประเทศที่ชัดเจน จึงแยกพวกเขาออกเป็น 2 ประเทศอย่างเด็ดขาด การที่เคยอยู่รวมกันมาช้านานนั้น ทำให้มีการผสมผสานแลกเปลี่ยนกันทางวัฒนธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งวัฒนธรรมในการใช้ภาษาเป็นสิ่งที่เห็นได้ง่ายที่สุด โดยลักษณะทั่วไปของภาษาไทยใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้นั้น นอกจากจะมีโครงสร้างทางเสียงที่แตกต่างไปจากภาษาไทยถิ่นอื่นแล้ว ความแตกต่างอันสำคัญที่สุดคือ การที่มีการใช้คำศัพท์อยู่จำนวนมากที่ต่างไปจากภาษาไทยถิ่นอื่นด้วย จากการศึกษาคำศัพท์ที่แตกต่างไปนี้ วิจิตร ตรีสุวิธานนท์ (2526 : 154-155) พบว่า คำที่คิดว่าเป็นศัพท์เฉพาะถิ่นนั้น มีส่วนหนึ่งที่เป็นคำภาษามลายู เช่น คำว่า มายา ชันชี กัก ตีหมา ตะกง ฯลฯ คำเหล่านี้ประชาชนในท้องถิ่น 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ใช้ในชีวิตประจำวันจนไม่รู้สึกรู้ว่าเป็นคำที่ยืมมาจากภาษามลายู บางคำก็นำมาเปลี่ยนแปลงเสียง เปลี่ยนแปลงโครงสร้างคำจนกลายเป็นภาษาผสม (pidgin) และมีบางคำที่มีใช้ทั้งในภาษาไทยและภาษามลายูจนกระทั่งไม่อาจตัดสินได้ว่าแท้จริงแล้วเป็นคำภาษาใดกันแน่

ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นชาวปัตตานีโดยกำเนิด และเติบโตอยู่ในแวดวงของคนที่ใช้ภาษามลายูท้องถิ่นปัตตานี ภาษาไทยถิ่นชายแดนภาคใต้ และภาษาไทยมาตรฐาน จึงได้เห็น

ส่วนเหลือมกันของภาษาในพื้นที่หนึ่ง เมื่อใดที่ศึกษาวิชาภาษาศาสตร์ จึงได้มีความคิดที่จะรวบรวมคำศัพท์เหล่านี้มาวิเคราะห์ตามขบวนการและทฤษฎีทางภาษาศาสตร์ เพื่อให้เห็นถึงธรรมชาติของการผสมผสานของภาษาและผลของการศึกษาวิเคราะห์อาจจะเป็นคำอธิบายได้อย่างชัดเจนว่า คนสองเชื้อชาติสองศาสนาในพื้นที่หนึ่งในอดีตได้อยู่ร่วมกันจนมีการผสมผสานแลกเปลี่ยนทางภาษากันถึงขนาดที่คำบางคำไม่สามารถแยกได้ว่าใครยืมไปจากใคร ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงเลือกวิจัยเรื่องคำยืมภาษามลายูท้องถิ่นปัตตานีในภาษาไทยถิ่น 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้

เอกสารที่เกี่ยวข้อง

ในการสำรวจเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยเรื่องคำยืมภาษามลายูท้องถิ่นปัตตานีในภาษาไทยถิ่น 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่ามีเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในลักษณะต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

- เอกสารและงานวิจัยที่ให้ความรู้เกี่ยวกับการยืมคำ
- เอกสารและงานวิจัยที่ให้ความรู้เกี่ยวกับภาษามลายู
- เอกสารและงานวิจัยที่ให้ความรู้เกี่ยวกับภาษาไทยถิ่นใต้
- เอกสารและงานวิจัยที่ให้ความรู้เกี่ยวกับภาษามลายูในประเทศไทย
- เอกสารและงานวิจัยที่กล่าวถึงมรยละเอียดดังนี้
- เอกสารและงานวิจัยที่ให้ความรู้เกี่ยวกับการยืมคำ

บลูมฟิลด์ (Bloomfield, 1983 : 444-449) กล่าวว่า การยืมภาษา (linguistic borrowing) คือ การรับเอาคุณสมบัติหรือลักษณะบางประการของภาษาอื่น ที่ต่างจากแบบดั้งเดิมเข้ามาไว้ในภาษาตน และเขาได้จำแนกที่มาของการยืมคำออกเป็น 3 ประเภท คือ

1. การยืมอันเนื่องมาจากวัฒนธรรม (cultural borrowing) หมายถึง การยืมคำที่มีลักษณะบางซึ่งลักษณะทางวัฒนธรรมบางประการมาจากอีกภาษาหนึ่ง เช่น ภาษาอังกฤษยืมคำ rouge, garage มาจากฝรั่งเศส

2. การยืมอันเนื่องมาจากความใกล้ชิด (intimate borrowing) หมายถึง การยืมคำที่เกิดจากคนต่างภาษากันอยู่รวมในสังคมเดียวกันมานาน มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกันมากในชีวิตประจำวันจึงเกิดการหยิบยืมกันขึ้น การยืมในลักษณะนี้อาจเกิดกับทั้งสองภาษา คือ ต่างฝ่ายต่างยืมกันและกัน

3. การยืมจากภาษาถิ่น (dialect borrowing) หมายถึง การยืมลักษณะการพูดหรือการออกเสียงของกลุ่มคนซึ่งพูดภาษาเดียวกัน แต่พูดในคนละท้องถิ่นกัน

เจ.อาร์.ฮอลล์ (J.R. Hall, 1964 : 320-323) ได้จำแนกการยืมออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. การยืมจากภายนอก (external borrowing) ได้แก่ การยืมจากภาษาย่อยของภาษาเดียวกัน (dialectual borrowing) การยืมภาษาโบราณ (archaism) และการยืมจากภาษาอื่น (loans)

2. การยืมจากภายใน (internal borrowing) หมายถึง การทำให้รูปภาษาเป็นแบบเดียวกัน โดยใช้แนวเทียบ (analogy) ซึ่งมีอยู่ในภาษานั้น เช่น เมื่อ hat มีรูปพหูพจน์เป็น hats ก็จะทำให้รูปพหูพจน์ของ foot เป็น foots แทน feet

อลอตโต (Arlotto, 1972 : 184-195) ได้แบ่งการยืมภาษาตามองค์ประกอบทางโครงสร้างของภาษาออกเป็น 4 อย่าง คือ

1. การยืมคำ (lexical borrowing) การยืมคำเป็นปรากฏการณ์ธรรมดาสามัญของภาษาทั่วไป คำเป็นสิ่งที่ภาษายืมกันได้ง่ายที่สุด และไม่จำเป็นต้องยืมจากต่างภาษาเท่านั้น อาจยืมจากภาษาเดียวกันแต่ต่างถิ่นกันก็ได้

2. การยืมความหมาย (loan translation) หมายถึง การยืมความหมายของอีกภาษาหนึ่งมาใช้โดยการแปลความหมายของศัพท์ชนิดคำต่อคำ เช่น ในภาษาอังกฤษมีคำ

lightning war ซึ่งยืมความหมายจากคำว่า 'Blitzkrieg' ในภาษาเยอรมัน
Blitz 'lightning' และ Krieg 'war'

3. การยืมเสียง (phonological borrowing) การยืมเสียงจากภาษา
ต่างประเทศนั้น เป็นผลสืบเนื่องมาจากการยืมคำ เช่น ในคำ rouge ที่อังกฤษยืมจาก
ฝรั่งเศส เค็มในระบบเสียงภาษาอังกฤษไม่มีเสียง z เมื่อยืมคำว่า rouge มาใช้
จึงทำให้มีเสียง z เพิ่มขึ้นในระบบเสียงภาษาอังกฤษ

4. การยืมโครงสร้าง (syntactic borrowing) การยืมโครงสร้างของ
วลีหรือประโยคจากภาษาต่างประเทศเป็นเรื่องที่ไปไต่ยาก แต่มักตัวอย่างให้เห็นได้ เช่น
ภาษารัสเซีย มีวิธีที่จะบอกว่ามีสิ่งใดหรือเป็นเจ้าของสิ่งใด โดยการใชกริยา imet^y
'to have' เหมือนภาษาอื่น ๆ ในตระกูลสลาวิก แต่ภาษารัสเซียก็มีกริยาหนึ่งคือ ใช
โครงสร้างแบบที่มีคำบุพบทตามคชยนามซึ่งเป็นผู้หรือเป็นเจ้าของตามคชยนามที่เป็นสิ่งของ
เช่น

u menya dengi

at me(gen.) money 'I have money'

ซึ่งวิธีการเช่นนี้ภาษารัสเซียยืมมาจากภาษาตระกูลฟินโนอูกริก หรืออัลไตอิก
(Finno-Ugric or Altaic)

สุธีวงศ์ พงศ์ไพบูลย์ (2531 : 15-16) ได้แจกแจงสาเหตุที่ทำให้คำภาษา
ต่างประเทศเข้ามาปะปนในภาษาไทย หรือคำภาษาหนึ่งไปปะปนในอีกภาษาหนึ่ง ซึ่งสรุปได้
ดังนี้

1. สภาพภูมิศาสตร์ติดต่อกัน เช่น ไทยภาคเหนือกับพม่า ลาว หรือไทยภาคใต้
กับมลายู เจ้าของภาษาทั้งสองมีความเกี่ยวพันกันทางเชื้อชาติ สัญชาติ และที่อยู่อาศัย
2. ความสัมพันธ์ทางคาบประวัติศาสตร์ มีการอพยพโยกย้าย และการติดต่อทาง
การทูต ทำให้ภาษาของเจ้าของดินเดิมตกค้างอยู่ หรือผู้โยกย้ายมาใหม่นำภาษาใหม่มาใช้

3. เกี่ยวข้องกับค่านการค่า การคาระหว่างชาติตองพุดจาตกลงกัน การโฆษณา สิ้นค่ากัตองใช้ภาษาเป็นสำคัญ จึงเกิดการหยบยืมกันขึ้นหงหงใจและไม่รุตัว
4. ทางคานศาสนา การรับเอาศาสนาเข้ามาในประเทศ ยอมตองรับเอาภาษา ที่ใช้ในการสอนศาสนาเข้ามาด้วย
5. การรับเอาความรู้ทางวิชาการเฉพาะอย่าง หรือเครื่องมื่อเครื่องใช้ของ ชนชาติที่เจริญแล้วเข้ามา ชื่อและศัพท์เฉพาะวิชาบางลำดัดคเข้ามาด้วย
6. มีการศึกษาภาษาอื่น ๆ โดยตรง เพื่อประโยชน์ทางการศึกษา เช่น ศึกษาตอ ตางประเทศ หรือตองใช้ภาษาของตางชาติเพื่อกิจการเฉพาะอย่าง

ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี และประกาศราชบัณฑิตยสถาน (2520 : 108-111) เรื่อง กำหนดชื่อทวีป ประเทศ เมืองหลวง มหาสมุทร ทะเล และเกาะ และเรื่องการเขียน ชื่อจังหวัด เขต อำเภอ และกิ่งอำเภอ ไทวางหลักเกณฑ์การถอดอักษรไทยเป็นอักษรโรมัน ตามวิธีออกเสียงตามประกาศราชบัณฑิตยสถาน เรื่องการถอดอักษรไทยเป็นอักษรโรมัน ใน หนังสือราชกิจจานุเบกษา เลม 56 ตอนที่ 85 วันที่ 26 มีนาคม 2482 ซึ่งกำหนดให้ อักษรไทยตรงกับอักษรโรมัน ดังต่อไปนี้

สระ

อะ อั อา	a
อำ	am
อิ อึ	i
อุ อู อู อู	u
เอะ เอ็ เอ	e
แอะ แอ	ae
โอะ อ(-) โอ เอะ ออ	o
เอะ เอ็ เอ- เอ็	oe

เฒะ เฒ	ia
เฒะ เฒ อัวะ อัว	ua
ไอ ไอ อัย ไอย อาย	ai
เอา อาว	ao
อุย	ui
โอย โอย	oi
เอย	cei
เฒย อาย	uai
อัว	iu
เฒัว เหว	eo
แคว	aeo
เฒยว	ieo
ฤ (เสียงร) ฤ	ru
ฤ (เสียงร)	ri
ฤ (เสียงเรอ)	roe
ฤ ฤ	lu

พยัญชนะ

	Initial	Final
ก	k	k
ข ข ฃ ก ฃ ฃ	kh	k
ง	ng	ng
จ ฉ ช ฌ	ch	t
ญ	y	n

ด ฎ พ (บางคำ)	d	t
ต ฏ	t	t
ถ ฐ ท ฑ ฒ	th	t
น ณ	n	n
บ	b	p
ป	p	p
ฝ ฟ ภ	ph	p
ฝ ฟ	f	p
ม	m	m
ย	y	-
ร	r	n
ล ฬ	l	n
ว	w	-
ช ฌ ฌ ษ ฌ	s	t
ห ฮ	h	-

เอกสารและงานวิจัยที่ให้ความรู้เกี่ยวกับภาษามลายู

รัตติยา สานละ (2529 : 2-6) ได้เขียนตำราวิชาภาษามลายูถิ่นภาคใต้ของประเทศไทย ตำรานี้ให้ความหมายของภาษามลายูถิ่นภาคใต้ของประเทศไทยว่า หมายถึงภาษามลายูที่พูดกันในท้องถิ่นต่าง ๆ ในบริเวณจังหวัดทางภาคใต้ของประเทศไทย โดยมากจะพูดกันในท้องถิ่นที่บริเวณจังหวัดชายแดนภาคใต้ การแบ่งกลุ่มภาษามลายูท้องถิ่นภาคใต้นี้ อาจแบ่งออกได้เป็น 2 กลุ่มใหญ่ ๆ คือ

1. ภาษามลายูท้องถิ่นสตูล หมายถึง ภาษามลายูที่พูดกันในท้องถิ่นจังหวัดสตูล ซึ่งออกเสียงใกล้เคียงกับเสียงภาษามลายูท้องถิ่นปะลิส (Perlis Dialect)

2. ภาษามลายูท้องถิ่นปัตตานี หมายถึง ภาษามลายูที่พูดกันในบริเวณ 3 จังหวัดภาคใต้ของประเทศไทย คือ ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส ซึ่งสำเนียงคล้ายภาษามลายูท้องถิ่นกลันตัน (Kalantan Dialect)

ภาษามลายูท้องถิ่นปัตตานีมีเพียงภาษาพูด (Spoken Language) ไม่มีภาษาเขียน (Written Language) และไม่มีตัวอักษร และภาษามลายูท้องถิ่นปัตตานีมีเพียงเสียงพยัญชนะและเสียงสระเท่านั้น ไม่มีเสียงวรรณยุกต์ คำพื้นฐาน (Base word) ส่วนใหญ่เป็นคำสองพยางค์ นอกจากนั้นตำราเล่มนี้ยังกล่าวถึงหน่วยเสียงพยัญชนะ หน่วยเสียงสระ ของภาษามลายูท้องถิ่นปัตตานี คุณสมบัติเฉพาะของภาษามลายูท้องถิ่นปัตตานี และมีแบบฝึกการสนทนาในสถานการณ์ต่าง ๆ ตลอดจนให้ความรู้ในเรื่องวิธีการทักทาย วิธีการนับ การเรียกชื่อวัน เดือน การบอกเวลาตามเข็มนาฬิกา การใช้คำบุรุษสรรพนามและการใช้คำขานรับ

นวนิธิ อัญโพธิ์ (2532 : 1-5) ได้กล่าวถึงภาษามาเลเซียและภาษามลายูมาตรฐานไว้ว่า ภาษามาเลเซียหรือที่เจ้าของภาษาเรียกว่า Bahasa Malaysia เป็นภาษาหนึ่งในตระกูลมาเลย์โพลีเนเซีย (Malayo Polynesian) หรือ ออสโตรเนเซีย (Austronesian) และเป็นภาษาเดียวกับภาษามลายูท้องถิ่นภาคใต้ของประเทศไทย เป็นภาษาเดียวกับภาษาอินโดเนเซีย และภาษาเดียวกับภาษามลายูที่ใช้เป็นภาษาประจำชาติของประเทศบรูไน เป็นภาษาเดียวกับภาษามลายูของประเทศสิงคโปร์ ซึ่งเป็นหนึ่งในสี่ของภาษาประจำชาติของประเทศสิงคโปร์ ภาษามาเลเซียนั้นมีอักษรใช้สองแบบคือ แบบตัวอักษรยาวี (Huruf Jawi) และแบบตัวอักษรโรมัน (Huruf Rumi) ปัจจุบันนี้ในประเทศมาเลเซีย ตัวอักษรโรมันใช้กันแพร่หลายมากกว่า

นวนิธิ อัญโพธิ์ (2532 : 5) กล่าวถึงโครงสร้างทางภาษาศาสตร์ของพยางค์ในภาษามาเลเซียแท้ ๆ ว่า พยางค์จะต้องประกอบด้วยสระหนึ่งหน่วยเสียง จะเป็นสระเดี่ยวหรือสระประสมก็ได้ และสระนี้อาจนำหน้าด้วยพยัญชนะต้น และตามด้วยพยัญชนะท้ายอย่างละหนึ่งหน่วยเสียง หรืออย่างใดอย่างหนึ่ง ดังนี้

1. สระ
2. สระ + พยัญชนะ
3. พยัญชนะ + สระ
4. พยัญชนะ + สระ + พยัญชนะ

ส่วนในเรื่องของคำในภาษามาลาเลเซียนั้น นวนิติ อยู่โพธิ์ (2532 : 8-10) แบ่งออกเป็น 2 แบบ คือ คำมูล (Free root) ซึ่งหมายถึงคำที่ประกอบด้วยหน่วยคำเดี่ยวที่สามารถปรากฏเป็นคำได้อย่างอิสระ และคำประสม (Composite word) ซึ่งหมายถึงคำที่ประกอบด้วยหน่วยคำตั้งแต่สองหน่วยคำขึ้นไป เมื่อประสมกันแล้วเกิดคำใหม่ที่มีความหมายหนึ่งความหมาย คำประสมนี้ยังแยกออกเป็นคำประสมแท้ (Compound word) ซึ่งเกิดจากการเอาคำมูลตั้งแต่สองคำขึ้นไปรวมกัน คำประสมแบบประสาน (Complex word) ซึ่งเกิดจากคำหลักถูกต่อเติมเป็นคำใหม่ด้วยการเติมหน่วยคำเติม (affix) เช่น อุปสรรค (prefix) หรืออากม (infix) หรือปัจจัย (suffix) และคำประสมซ้ำ (Reduplicated word) ซึ่งเกิดจากคำหลัก หรือส่วนใดส่วนหนึ่งของคำหลักมาประสมกัน โดยวิธีการทำให้ซ้ำกัน สำหรับคำมูลในภาษามาลาเลเซียนั้นส่วนใหญ่เป็นคำสองพยางค์ คำหนึ่งพยางค์และมากกว่าสองพยางค์มีน้อย ส่วนใหญ่พบว่าคำมูลมีพยางค์ไม่เกิน 4 พยางค์

การเน้นพยางค์ในระคับคำ พิศมัย อินทรจักร (2527 : 6) ได้อธิบายหลักกว้าง ๆ ของการเน้นหนักเบาของคำในภาษามลายูท้องถิ่นว่า ทุก ๆ คำจะมีเน้นหนักอยู่หนึ่งพยางค์ กล่าวคือ ถ้าเป็นคำหนึ่งพยางค์ก็จะเน้นหนักที่พยางค์นั้น ถ้าเป็นคำสองพยางค์ หรือสามพยางค์ ก็จะเน้นหนักที่พยางค์ท้าย คือพยางค์ที่สองและที่สามตามลำดับ ส่วนพยางค์ที่เหลือจะเป็นพยางค์เน้นเบาและพยางค์ไม่เน้น

โมหัมมัด อับดุลกาเดร์ และนิมะ ประνομวงศ์ (2526 : ช-๓) ได้อธิบายหลักการแปลงสำเนียงภาษามลายูกลางเป็นสำเนียงภาษามลายูถิ่นปัตตานี ไว้ดังนี้

1. เปลี่ยนเสียง "า" ห้ายคำเป็นเสียง "อ" เช่น

ชื่อ	mama	นามา	เป็น	นามอ
อะไร	apa	อาปา	เป็น	อาปอ
เชิญ	sila	ซีลา	เป็น	ซีลอ
เท่าไร	berapa	บราปา	เป็น	บราปอ

2. เสียง "-ัง" หรือ "-ัน" หรือ "-ัม" แปลงเป็น "-แ-" เช่น

เวลาเย็น	petang	ปตั้ง	เป็น	ปแต
กิน	makan	มากัน	เป็น	มาแก
เดิน	jalan	ยาลัน	เป็น	ยาแล
กลางคืน	malam	มาลัม	เป็น	มาแล

3. เสียง "ใ" เป็นเสียง "า" เช่น

สวม, ใส	pakai	ปาไก	เป็น	ปากา
แกง	gulai	งูไล	เป็น	งูลา
ตลาด	kedai	กไค	เป็น	กตา
หนวด	misai	มีไซ	เป็น	มีชา

4. คำที่มีสองพยางค์ตัดใช้พยางค์เดียว เช่น

ไป	pergi	เปอรซี่	เป็น	ซี่
ต้องการ	hendak	ฮันดัก	เป็น	เนาะ
อยู่, นั่ง	duduk	ดูโตะ	เป็น	โตะ
แหม	amak	อามะ	เป็น	เมาะ

การเปลี่ยนเสียงของพยัญชนะหนึ่งเป็นอีกพยัญชนะหนึ่ง เช่น

1. เสียง "ร" เป็นเสียง ฆ + ฮ กล่ากัน เช่น

คน	orang	โอรัง	เป็น	ออแฆ
มา	mari	มารี	เป็น	มาฮ์

จากแผนภูมินี้แสดงว่ากลุ่มภาษาไทยถิ่นใต้ ได้วิวัฒนาการมาจากภาษาสุโขทัยประมาณ ค.ศ. 1300 และวิวัฒนาการเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มนครศรีธรรมราช และกลุ่มตากใบ

1. กลุ่มนครศรีธรรมราช

บรรพชนใต้แบ่งกลุ่มภาษานครศรีธรรมราชออกเป็น 2 สาย คือ

1.1 สายไชยา แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ

1.1.1 ภาษาชุมพร

1.1.2 ภาษาไชยา แบ่งย่อยออกไปอีกเป็น 2 กลุ่มคือ

1.1.2.1 ภาษาระนอง ไชยา (ไชยา เป็นอำเภอหนึ่งในจังหวัดสุราษฎร์ธานี) หลังสวน (หลังสวน เป็นอำเภอหนึ่งในจังหวัดชุมพร). และสวี (สวี เป็นอำเภอหนึ่งในจังหวัดชุมพร)

1.1.2.2 ภาษาตะกั่วป่า (ตะกั่วป่า เป็นอำเภอหนึ่งในจังหวัดพังงา) และภูเก็ต

1.1.3 ภาษาเกาะสมุย (สมุย เป็นอำเภอหนึ่งในจังหวัดสุราษฎร์ธานี)

1.2 สายนครศรีธรรมราช แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ

1.2.1 ภาษานครศรีธรรมราช แบ่งย่อยออกไปอีก 3 กลุ่มคือ

1.2.1.1 ภาษากระบี่

1.2.1.2 ภาษานครศรีธรรมราช หุงสัง (หุงสัง เป็นอำเภอหนึ่งในจังหวัดนครศรีธรรมราช) ตรัง
ควนขนุน (ควนขนุน เป็นอำเภอหนึ่งในจังหวัดพัทลุง)

1.2.1.3 ภาษาหัวไทร (หัวไทร เป็นอำเภอหนึ่งในจังหวัดนครศรีธรรมราช)

จุดเก็บข้อมูลทั้งสิ้น 54 จุดในอำเภอต่าง ๆ ของจังหวัดปัตตานี นราธิวาส และใน 3 หมู่บ้าน
ของรัฐกลันตัน ประเทศสหพันธรัฐมาเลเซีย

ผลการศึกษาพบว่า ระบบวรรณยุกต์ของภาษาไทยกลุ่มตากใบมี 6 ระดับ แบ่งออก
เป็น 2 กลุ่มย่อยตามลักษณะการแตกตัวมาจากวรรณยุกต์ดั้งเดิม

ฉันทน์ ทองช่วย (2526 : หน้าบทคัดย่อ) ได้ศึกษาภาษาไทยที่ใช้ในปัจจุบันใน
รัฐกลันตัน ไทรบุรี และปะลิส เพื่อเปรียบเทียบระบบเสียง คำ ความหมายของคำบางคำ
และลักษณะการเรียงคำของประโยคในภาษาถิ่นของทั้ง 3 รัฐดังกล่าว และเพื่อศึกษาความ
สัมพันธ์ระหว่างภาษาถิ่นทั้ง 3 ถิ่นกับภาษากรุงเทพฯ และภาษาถิ่นใต้

ผลการวิจัยพบว่า ภาษาถิ่นไทรบุรีกับปะลิสมีความคล้ายคลึงกันมาก แต่แตกต่างจาก
ภาษาถิ่นกลันตันอย่างเห็นได้ชัด และทั้ง 3 ภาษานี้จะแตกต่างจากภาษากรุงเทพฯ แต่จะคล้าย
คลึงกับภาษาไทยถิ่นใต้ ภาษาถิ่นที่วิจัยทั้ง 3 ถิ่น ได้รับอิทธิพลจากภาษามลายูทั้งในเรื่องระบบ
เสียง โครงสร้างของคำ การใช้ศัพท์ และการเรียงลำดับคำ

เมื่อนำผลการวิจัยไปเปรียบเทียบและจัดกลุ่มภาษากับภาษาไทยถิ่นใต้ สามารถจัด
ให้ภาษาไทยถิ่นกลันตันอยู่ในกลุ่มเดียวกับภาษาไทยถิ่นใต้กลุ่มตากใบ ส่วนภาษาไทยถิ่นไทรบุรีและ
ปะลิสอยู่ในกลุ่มเดียวกับภาษาไทยถิ่นใต้กลุ่มนครศรีธรรมราชและสงขลา

พูนศรี ศรีขวัญ (2531 : หน้าบทคัดย่อ) ได้ศึกษาลักษณะเฉพาะของภาษาไทยถิ่น
ที่ใช้ในปัจจุบัน จังหวัดปัตตานี เพื่อเปรียบเทียบกับภาษาไทยถิ่นกรุงเทพฯ ในเรื่องระบบเสียง
ระบบไวยากรณ์ และความหมายของคำบางคำที่น่าสนใจ โดยใช้แหล่งข้อมูลในจังหวัดปัตตานี
4 เขต คือ เขต ปน.1 ไต่แก อำเภอเมืองปัตตานี เขต ปน.2 ไต่แก อำเภอหนองจิก
และอำเภอโคกโพธิ์ เขต ปน.3 ไต่แก อำเภอยะหริ่ง อำเภอยะรัง อำเภอมายอ และ
กิ่งอำเภอทุ่งยางแดง และเขต ปน.4 ไต่แก อำเภอสายบุรี อำเภอปะนาเระ กิ่งอำเภอ
กะพ้อ และกิ่งอำเภอไม้แก่น

ผลการวิจัยพบว่า ลักษณะเฉพาะของภาษาไทยถิ่นที่ใช้ในปัจจุบัน จังหวัดปัตตานีนั้น ระบบวรรณยุกต์ของเขต ปน.1 และ ปน.2 คล้ายคลึงกันมาก ส่วนเขต ปน.3 และ ปน.4 แตกต่างกันออกไป โดยเฉพาะเขต ปน.4 มีลักษณะเด่นเป็นพิเศษคือ มีสัทลักษณะของหน่วยเสียงวรรณยุกต์คล้ายคลึงกับภาษาคาไบในจังหวัดนราธิวาส

สุนิกล เวชสิทธิ์ (2530 : หน้าบทคัดย่อ) ได้ศึกษาลักษณะเฉพาะของภาษาไทยถิ่นที่ใช้ในปัจจุบัน จังหวัดนราธิวาส เพื่อเปรียบเทียบกับภาษาไทยถิ่นกรุงเทพฯ ในเรื่องระบบเสียง ระบบไวยากรณ์ และความหมายของคำบางคำที่น่าสนใจ โดยใช้แหล่งข้อมูลในจังหวัดนราธิวาส 4 เขต คือ เขต นธ.1 ไต่แก อำเภอดากใบ เขต นธ.2 ไต่แก อำเภอสุไหงปาดี เขต นธ.3 ไต่แก อำเภอระแงะ และเขต นธ.4 ไต่แก อำเภอรีอูเสาะ

ผลการวิจัยพบว่า หน่วยเสียงวรรณยุกต์ในเขต นธ.1 กับเขต นธ.4 มี 7 หน่วยเสียง เขต นธ.2 กับ นธ.3 มี 6 หน่วยเสียง พยัญชนะต้นที่มีมากกว่าภาษากรุงเทพฯ ในทั้ง 4 เขต คือ /ʔ, ʔj, ʔ/ พยัญชนะประสมที่มีมากกว่าภาษากรุงเทพฯ [br, bl, mr, ml] และผู้วิจัยพบว่ามีคำที่ได้รับอิทธิพลจากภาษามลายูเป็นจำนวนมากที่ใช้ในภาษาไทยถิ่นนราธิวาสเท่านั้น และผลการวิจัยนี้สามารถนำไปเปรียบเทียบเพื่อจัดกลุ่มรวมกับภาษาไทยถิ่นในจังหวัดอื่น ๆ โดยใช้ระบบการแยกเสียงวรรณยุกต์เป็นเกณฑ์ ปรากฏว่าภาษาไทยถิ่นนราธิวาสเขต นธ.1 นธ.2 และ นธ.3 อยู่ในกลุ่มภาษาคาไบ-กลันตัน ส่วนเขต นธ.4 อยู่กลุ่มเดียวกับกลุ่มภาษาปะลิส กลุ่มสงขลา และกลุ่มนครศรีธรรมราช

สว่างจิตร พงศ์ศรีวัฒน์ (2529 : หน้าบทคัดย่อ) ได้ศึกษาลักษณะเฉพาะของภาษาไทยถิ่นที่ใช้ในปัจจุบัน จังหวัดยะลา เพื่อเปรียบเทียบกับภาษาไทยถิ่นกรุงเทพฯ ในเรื่องระบบเสียง ระบบไวยากรณ์ และความหมายของคำบางคำที่น่าสนใจ โดยใช้แหล่งข้อมูลในจังหวัดยะลา 4 เขต คือ ยล.1 ไต่แก อำเภอเมืองยะลา ยล.2 ไต่แก อำเภอยะหา เขต ยล.3 ไต่แก อำเภอรามัน บันนังสตา และเขต ยล.4 ไต่แก อำเภอเบตง และธารโต

ผลการวิจัยพบว่า หากจัดกลุ่มภาษาโดยยึดรูปแบบการแยกเสียงวรรณยุกต์เป็นหลัก อาจจัดแบ่งภาษาไทยถิ่นได้ 2 กลุ่ม คือ เขต ยล.1 ยล.2 และ ยล.4 รวมเป็นหนึ่งกลุ่ม

เขต ยล.3 เป็นอีกกลุ่มหนึ่ง หากแบ่งโดยยี่ตหน่วยเสียงพยัญชนะต้นเดี่ยวและพยัญชนะประสมเป็นหลัก อาจจัดกลุ่มภาษาไทยเป็น 2 กลุ่มเช่นกันคือ เขต ยล.1 ยล.2 รวมเป็นกลุ่มหนึ่ง และเขต ยล.3 ยล.4 รวมเป็นอีกกลุ่มหนึ่ง

สุเทพ ขวัญฤทธิ์ (2530 : หน้าหลักย่อ) ได้ศึกษาลักษณะเฉพาะของภาษาไทยถิ่นที่ใช้ในปัจจุบัน จังหวัดสงขลา เพื่อเปรียบเทียบกับภาษาไทยถิ่นกรุงเทพฯ ในเรื่องระบบเสียง ระบบไวยากรณ์ และความหมายของคำบางคำที่น่าสนใจ โดยใช้แหล่งข้อมูลในจังหวัดสงขลา 5 เขต คือ เขต สข.1 ไค้แก อำเภอรโนค อำเภอสทิงพระ และกิ่งอำเภอกะแสสินธุ์ เขต สข.2 ไค้แก อำเภอรักขุมิ กิ่งอำเภอกวนเนียง และกิ่งอำเภอบางกล่ำ เขต สข.3 ไค้แก อำเภอกาตใหญ่ อำเภอมืองสงขลา และอำเภอสะเตา เขต สข.4 ไค้แก อำเภोजะนะ อำเภอนาหวี และกิ่งอำเภอนาหม่อม เขต สข.5 ไค้แก อำเภเทพา และอำเภอสะบ้ายอย

ผลการวิจัยพบว่า หน่วยเสียงวรรณยุกต์ในภาษาไทยถิ่นสงขลาทั้ง 5 เขต มี 7 หน่วยเสียง หน่วยเสียงพยัญชนะที่แตกต่างไปจากภาษาไทยถิ่นกรุงเทพฯ คือ /s/, /rj/ แต่ไม่มี /f/ หน่วยเสียงพยัญชนะประสมที่ต่างไปจากภาษาไทยถิ่นกรุงเทพฯ คือ มี /str/, /ml/, /mr/ เมื่อนำผลการวิจัยไปเปรียบเทียบเพื่อจัดกลุ่มกับภาษาไทยถิ่นใต้ โดยใช้ระบบแยกเสียงวรรณยุกต์และรูปแบบของพยัญชนะเป็นเกณฑ์ปรากฏว่า ภาษาไทยถิ่นสงขลาเป็นภาษากลุ่มเดียวกับภาษานครศรีธรรมราช

เอกสารและงานวิจัยที่ให้ความรู้เกี่ยวกับภาษามลายูในภาษาไทย

พจนานุกรมคำพ้องไทย-มลายู (ขุนศิลปกรรมพิเศษ, 2529) บันทึกคำที่พ้องและคล้ายคลึงกันในภาษาไทยและภาษามลายู ซึ่งต่อมาราชบัณฑิตยสถานได้จัดพิมพ์เผยแพร่จำนวน 196 หน้า

ขุนศิลปกิจพิสัย (2511 : 679-695) ได้กล่าวถึงภาษามลายูที่ไทยนำมาใช้ว่า แบ่งได้เป็น 3 พวก ไค้แก

1. การเขียนเสียงแต้ลันเสียงตามถนัด และมีักลากเข้าหาเสียงและคำไทย
2. แปลเอาความหมายมาใช้
3. นำมาใช้ในหนังสือบทกลอน เช่น หนังสือชุดอิเหนา เป็นต้น

สุธีวงศ์ พงศ์ไพบูลย์ (2531 : 35-50) ได้กล่าวถึงคำภาษามลายูที่น่าสนใจ และยกตัวอย่างคำดังกล่าวไว้ในหัวข้อต่าง ๆ ดังนี้

1. คำภาษาชวา-มลายู ที่ใช้อยู่ในท้องถิ่นภาคใต้โดยเฉพาะ
2. คำภาษาชวา-มลายู ที่ไทยนำมาใช้พูดจาในชีวิตประจำวัน
3. คำภาษาชวา-มลายู ที่ใช้ในวรรณคดีไทย
4. คำที่ชวา-มลายูกับไทยใช้ใกล้เคียงกันทั้งเสียงและความหมาย
5. ตัวอย่างคำที่มลายูได้รับจากบาลี-สันสกฤต และที่ใช้ในภาษาพูดทั่วไป

ประสิทธิ์ ธ.บุญปลัมภ์ (2526) ได้แนะนำภาษามลายูเบื้องต้นโดยสังเขป และรวบรวมภาษามลายูที่ปะปนอยู่ในภาษาไทย และยกตัวอย่างไว้ 4 ประเภท คือ

1. ตัวอย่างชื่อบ้าน นามเมืองต่าง ๆ ที่มาจากภาษามลายู
2. ตัวอย่างคำที่มาจากภาษามลายูที่ใช้อยู่ทั่วไปในภาษาไทย
3. ตัวอย่างคำที่มาจากภาษามลายูซึ่งใช้ในกาพย์กลอนหรือวรรณคดี
4. ตัวอย่างคำมลายูที่แปลแล้วไทยนำมาใช้

ประพนธ์ เรืองณรงค์ (2527 : 221-229) ได้ยกตัวอย่างชื่อหมู่บ้าน ตำบล ภูเขา คลอง แม่น้ำ ในท้องถิ่นสามจังหวัดภาคใต้ไว้ 115 ชื่อ

"คำยืมภาษามลายูในภาษาไทยท้องถิ่นใต้" (พิศมัย อินทรจักร, 2526 : 81-105) รวบรวมคำที่สันนิษฐานว่าเป็นคำยืมที่มาจากภาษามลายูในภาษาไทยไว้จำนวน 141 คำ

พจนานุกรมภาษาถิ่นใต้ (สถาบันทักษิณคดีศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา, 2529) ได้ระบุคำที่มาจากภาษามลายูไว้ 17 คำ

ภิญโญ จิตต์ธรรม (2516 : 129) ได้ยกตัวอย่างคำโดดที่ยืมมาจากภาษามลายู
ไว้ 10 คำ

วิจิตร แสงพลสิทธิ์ (2529 : 45-49) ได้กล่าวถึงคำภาษามลายูที่ยืมมา
ใช้ในภาษาไทยไว้จำนวนหนึ่ง

วิจิตร ศรีสุวิธานนท์ (2528 : 151-154) ได้รวบรวมศัพท์ที่ภาษาไทยกลุ่ม
ตากใบใช้รวมกับภาษามลายูปัตตานีไว้ 208 คำ

สุนิกุล เวชสิทธิ์ (2530 : 209-303) ได้ยกตัวอย่างคำที่ได้รับอิทธิพลจาก
ภาษามลายูในภาษาไทยถิ่นนราธิวาสไว้ 15 คำ

รัชดา ธิยะใจ สุภา วิษรสุขุม และอินสี แซร์ (2532 : 23-34) ได้
รวบรวมคำศัพท์ภาษามลายูที่พบในภาษาถิ่นอำเภอสายบุรีไว้ 144 คำ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์คำที่อยู่ในข่ายสงสัยว่า คำใดเป็นคำที่ยืมมาจากภาษามลายู
ท้องถิ่นปัตตานี และคำใดเป็นคำที่ใช้ร่วมกันระหว่างภาษามลายูท้องถิ่นปัตตานีกับภาษาไทยถิ่น
3 จังหวัดชายแดนภาคใต้
2. เพื่อศึกษาว่าในการใช้คำยืมและคำที่ใช้ร่วมกันเหล่านั้น ได้มีการปรับการ
ออกเสียงให้เข้ากับระบบเสียงภาษาไทยอย่างมีเงื่อนไขหรือไม่ อย่างไร
3. เพื่อศึกษาว่าในการใช้คำยืมและคำที่ใช้ร่วมกันเหล่านั้น ได้มีการเปลี่ยน
รูปคำไปจากภาษามลายูท้องถิ่นปัตตานีหรือไม่ อย่างไร
4. เพื่อศึกษาลักษณะการเปลี่ยนแปลงทางความหมายของคำยืมและคำที่ใช้ร่วมกัน
เหล่านั้นว่ามีการเปลี่ยนแปลงความหมายไปจากภาษามลายูท้องถิ่นปัตตานีหรือไม่ อย่างไร
5. เพื่อศึกษาความหนาแน่นของการใช้คำยืมและคำที่ใช้ร่วมกันเหล่านั้นในพื้นที่
ของภาษาไทยถิ่น 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ และในพื้นที่ของภาษาไทยถิ่นใต้ทั่วไป

สมมติฐาน

1. ภาษาไทยถิ่น 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ อันได้แก่ จังหวัดนราธิวาส ยะลา และ ปัตตานี มีคำยืมจากภาษามลายูท้องถิ่นปัตตานี และมีคำที่ใช้ร่วมกันระหว่างภาษามลายูท้องถิ่นปัตตานีกับภาษาไทยถิ่น 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้อยู่จำนวนหนึ่ง
2. การใช้คำยืมภาษามลายูท้องถิ่นปัตตานี และคำที่ใช้ร่วมกันระหว่างภาษามลายูท้องถิ่นปัตตานีกับภาษาไทยถิ่น 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ มีการปรับการออกเสียงให้เข้ากับระบบเสียงภาษาไทย
3. การใช้คำยืมภาษามลายูท้องถิ่นปัตตานี และคำที่ใช้ร่วมกันระหว่างภาษามลายูท้องถิ่นปัตตานีกับภาษาไทยถิ่น 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ มีการเปลี่ยนรูปคำ
4. การใช้คำยืมภาษามลายูท้องถิ่นปัตตานี และคำที่ใช้ร่วมกันระหว่างภาษามลายูท้องถิ่นปัตตานีกับภาษาไทยถิ่น 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ มีการเปลี่ยนแปลงทางความหมาย
5. คำยืมภาษามลายูท้องถิ่นปัตตานี และคำที่ใช้ร่วมกันระหว่างภาษามลายูท้องถิ่นปัตตานีกับภาษาไทยถิ่น 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ มีการใช้อย่างหนาแน่นในภาษาไทยถิ่น 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ และค่อย ๆ ลดความหนาแน่นลงในภาษาไทยถิ่นใต้ทั่วไป

ความสำคัญและประโยชน์ของการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้จะทำให้ทราบว่าคำใดบ้างเป็นคำยืมภาษามลายูท้องถิ่นปัตตานีในภาษาไทยถิ่น 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ และคำใดบ้างเป็นคำที่ใช้ร่วมกัน
2. การวิจัยครั้งนี้จะทำให้เข้าใจสภาพการใช้ภาษาในสังคมสองวัฒนธรรม
3. การวิจัยครั้งนี้ทำให้เข้าใจลักษณะการปรับเสียง เมื่อรับคำยืมภาษามลายูท้องถิ่นปัตตานีเข้ามาใช้ในภาษาไทยถิ่น 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้
4. ผลการวิจัยอาจจะเป็นประโยชน์ต่อผู้สนใจจะศึกษาประวัติของคำในภาษาไทย
5. ผลการวิจัยจะเป็นหลักฐานทางวัฒนธรรมด้านภาษาใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้

6. ผลการวิจัยจะเป็นแนวทางสำหรับการค้นคว้าทางด้านประวัติศาสตร์ มานุษยวิทยา ลักษณะทางสังคมวิทยา และความรู้ด้านวัฒนธรรมสาขาต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับ ประเทศไทยและประเทศมาเลเซีย

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการรวบรวมคำที่อยู่ในชายส่งสัยว่าเป็นคำยืมจากภาษามลายู มาจัดทำเป็นรายการคำสำหรับสอบถาม เพื่อนำไปสอบถามผู้บอกภาษาในพื้นที่ที่กำหนด แล้ว นำเอาข้อมูลที่ได้อามาวิเคราะห์ตามหลักการทางภาษาศาสตร์

ขอบเขตของรายการคำสำหรับทดสอบ และผู้บอกภาษา มีดังนี้

1. คำที่อยู่ในชายส่งสัยว่าเป็นคำยืมภาษามลายูในภาษาไทยที่นำมาวิจัยในครั้งนี้ รวบรวมมาจากเอกสารและงานวิจัยไม่น้อยกว่า 12 รายการ¹
2. ในการวิจัย ผู้วิจัยใช้ผู้บอกภาษา² (informant) จำนวน 7 คน คือ ผู้บอกภาษามลายูถิ่น 1 คน ผู้บอกภาษาไทยในจังหวัดปัตตานี 3 คน ในจังหวัดยะลา 1 คน จังหวัดนราธิวาส 1 คน และในจังหวัดสงขลา 1 คน
3. ในการตรวจสอบและยืนยันความถูกต้องของข้อมูลก่อนนำมาวิเคราะห์และ จำแนกประเภทคำยืม ได้ตรวจสอบกับผู้เชี่ยวชาญภาษามลายู³

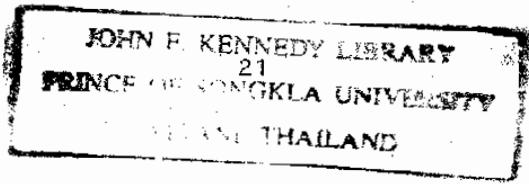
ข้อตกลงเบื้องต้น

1. ผู้บอกภาษาที่คัดเลือกเป็นผู้ให้ข้อมูลในพื้นที่ต่าง ๆ ถือเป็นตัวแทนของผู้ใช้ ภาษาในพื้นที่นั้น

¹ คูหนา 30

² คุณสมบัติของผู้บอกภาษา แสดงรายละเอียดไว้ในบทที่ 2 หน้า 27-28

³ คุณสมบัติของผู้เชี่ยวชาญภาษามลายู แสดงรายละเอียดไว้ในบทที่ 2 หน้า 28

2. ผู้บอกภาษามลายูท้องถิ่นปัตตานี ถือเป็นตัวแทนของผู้ใช้ภาษามลายูท้องถิ่นปัตตานี
3. ผู้ที่ได้รับคัดเลือกเป็นผู้ตรวจสอบข้อมูลก่อนการวิเคราะห์ และจำแนกประเภทข้อมูล ถือเป็นผู้เชี่ยวชาญและยืนยันความถูกต้องของข้อมูลได้
4. คำที่อยู่ในข่ายสงสัยทั้งหมด จะนำไปทดสอบกับผู้บอกภาษามลายูท้องถิ่นปัตตานี คำใดที่ไม่มีใช้ในภาษามลายูท้องถิ่นปัตตานี จะตัดออกไปไม่นำมาวิเคราะห์ แต่คำคำนั้นเป็นคำที่มาจากรากศัพท์เดียวกันทั้งภาษามลายูมาตรฐานและภาษามลายูท้องถิ่นปัตตานี ถึงแม้ว่าจะออกเสียงใกล้เคียงกับภาษามลายูมาตรฐานมากกว่าภาษามลายูท้องถิ่นปัตตานี ถือเป็นคำที่อยู่ในข่ายต้องวิเคราะห์
5. การบันทึกข้อมูลด้วยรหัสสัญลักษณ์ของภาษามลายู จะบันทึกเฉพาะเสียงพยัญชนะและสระเท่านั้น เพราะภาษามลายูเป็นภาษาที่ไม่มีวรรณยุกต์ ส่วนภาษาถิ่นใต้แต่ละถิ่นมีจำนวนวรรณยุกต์และระดับวรรณยุกต์แตกต่างกัน จึงเลือกเอาระบบวรรณยุกต์ของแต่ละถิ่นที่มีผู้วิจัยไว้แล้วมาบันทึก ดังต่อไปนี้

ภาษาไทยถิ่นพิเทน	บันทึกตามผลการวิจัยของ	ชัยเลิศ	กิจประเสริฐ
ภาษาไทยถิ่นตากใบ	บันทึกตามผลการวิจัยของ	สุนิกุล	เวชสิทธิ์
ภาษาไทยถิ่นสายบุรี	บันทึกตามผลการวิจัยของ	พูนศรี	ศรีขวัญ
ภาษาไทยถิ่นปัตตานี	บันทึกตามผลการวิจัยของ	พูนศรี	ศรีขวัญ
ภาษาไทยถิ่นยะลา	บันทึกตามผลการวิจัยของ	สว่างจิตร	พงศ์ศรีวัฒน์
ภาษาไทยถิ่นไต่หัวไป	บันทึกตามผลการวิจัยของ	สุภาพ	ขวัญฤทธิ
ส่วนภาษาไทยมาตรฐาน	บันทึกเสียงวรรณยุกต์ตาม	เอกสารประกอบการสอน	

ชุดวิชาภาษาไทย 3 เล่ม 2 หน่วยที่ 153 ของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

6. ในการวิเคราะห์เสียงปฏิกิริยา จะวิเคราะห์เสียงพยัญชนะและสระเท่านั้น ไม่รวมไปถึงวรรณยุกต์ และสระในพยางค์แรกของคำหลายพยางค์ของภาษามลายูท้องถิ่นปัตตานี จะไม่นำมาวิเคราะห์ เพราะเป็นคำไม่เน้นพยางค์

7. การวิเคราะห์ข้อมูลของคำยืมหมวดชื่อบ้านนามเมืองและหมวดคำที่ใช้ในวรรณคดีไทย จะนำคำศัพท์มาวิเคราะห์ เพราะถือว่าชื่อบ้านนามเมืองนั้นเป็นชื่อที่ถูกต้องทางราชการ และหมวดคำที่ใช้ในวรรณคดีไทยนั้น เป็นคำที่ใช้เฉพาะในวรรณคดีไทย และจะไม่ทดสอบความหนาแน่นของคำศัพท์ 2 หมวดนี้ในภาษาไทยถิ่น 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ การบันทึกเสียงวรรณยุกต์ของคำศัพท์ใน 2 หมวดนี้ จะบันทึกตามระบบเสียงภาษาไทยมาตรฐานเท่านั้น

8. การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาถึงการปะปนกันของ 2 ภาษา คือภาษามลายูท้องถิ่นปัตตานี กับภาษาไทยถิ่น 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ นราธิวาส ยะลา และปัตตานี ผลการวิจัยจึงเป็นการบรรยายสภาพของภาษาในพื้นที่แห่งนี้ใน พ.ศ. 2532-2534 จึงไม่อาจนำไปอ้างอิงรวมกับภาษาไทยหรือภาษามลายูในพื้นที่อื่น หรือในช่วงระยะเวลาอื่นได้

นิยามศัพท์

1. "ภาษามลายูท้องถิ่นปัตตานี" หมายถึง ภาษามลายูที่พูดกันในบริเวณ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย ได้แก่ ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส เป็นภาษามลายูท้องถิ่นที่นิยมพูดกันมากที่สุดในทางภาคใต้ของประเทศไทย และเป็นภาษาย่อยของภาษามลายูมาตรฐาน ซึ่งเป็นภาษาราชการและภาษาแห่งชาติของประเทศมาเลเซีย อินโดนีเซีย และบรูไน (รัตติยา สาและ, 2529 : 2-3)

2. "ภาษาไทยถิ่น 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้" หมายถึง ภาษาไทยถิ่นที่ใช้อยู่ในจังหวัดนราธิวาส ยะลา และปัตตานี อันได้แก่

1) "ภาษาไทยถิ่นตากใบ" คือ ภาษาไทยที่พูดกันในท้องถิ่นอำเภอปะนาเระ อำเภอมายอ ถึงอำเภอทุ่งยางแดง อำเภอสาบบุรี (รวมถึงอำเภอกะพ้อ) ถึงอำเภอไม้แก่น จังหวัดปัตตานี อำเภอบาเจาะ อำเภอรือเสาะ (รวมถึงอำเภอศรีสาคร) อำเภอช้างอ อำเภอมืองนราธิวาส อำเภอดากใบ อำเภอระแงะ (รวมถึงอำเภอจะแนะ) อำเภอสุไหงปากี และรัฐกลันตัน (วิจิตร ศรีสุวิธานนท์, 2528 : 215)

2) "ภาษาไทยถิ่นปัตตานี" คือ ภาษาย่อยของภาษาไทยที่ใช้พูดกันในท้องถิ่นต่าง ๆ ในจังหวัดปัตตานี ยกเว้นในพื้นที่ของภาษาไทกลุ่มตากใบ

3) "ภาษาไทยถิ่นยะลา" คือ ภาษาย่อยของภาษาไทยที่ใช้พูดกันในท้องถิ่นต่าง ๆ ในจังหวัดยะลา

3. "ภาษาไทยถิ่นใต้ทั่วไป" คือ ภาษาย่อยของภาษาไทยที่ใช้พูดกันในภาคใต้ของประเทศไทย ยกเว้นในบริเวณของภาษาไทกลุ่มตากใบ ภาษาไทยถิ่นยะลา และภาษาไทยถิ่นปัตตานี ในที่นี้จะใช้ภาษาสงขลาเป็นตัวแทน เพราะได้มีการศึกษาภาษาถิ่นสงขลาในเชิงภาษาศาสตร์ไว้มากพอสมควรถึงระดับการจัดทำพจนานุกรมภาษาถิ่นใต้ โดยบันทึกเสียงควมระบบเสียงของภาษาสงขลา

4. "คำยืม" หมายถึง คำหรือศัพท์ที่ยืมมาจากภาษาหนึ่งมาใช้ในอีกภาษาหนึ่ง

5. "คำที่ใช้ร่วมกัน" หมายถึง คำที่มีใช้ทั้งสองภาษา แต่ไม่สามารถจะวิเคราะห์ได้ว่าเป็นคำยืมจากภาษาหนึ่งภาษาใด

6. "หน่วยอรรถ" หมายถึง หน่วยของความหมาย แต่ละหน่วยอรรถอาจจะแทนด้วยศัพท์จำนวน 1 ศัพท์หรือมากกว่าก็ได้

7. "ศัพท์" หมายถึง คำ 1 คำที่เป็นสมาชิกของแต่ละหน่วยอรรถ แต่ละศัพท์อาจจะมีรูปแปรหรือไม่มีก็ได้

8. "รูปแปร" หมายถึง รูปของศัพท์เดียวกัน ความแตกต่างของรูปแปรอาจอยู่ที่จำนวนพยางค์ หรืออาจเป็นเรื่องพยัญชนะ

9. "เสียงปฏิภาค" หมายถึง เสียงใดเสียงหนึ่งของคำในภาษาหนึ่ง เมื่อมีการนำคำนั้นไปใช้ในอีกภาษาหนึ่ง อาจจะมีการเปลี่ยนแปลงเสียงนั้นไปเป็นอีกเสียงหนึ่งหรือหลาย ๆ เสียงก็ได้ เสียงที่เหมือนกันหรือแตกต่างกันออกไปนี้เรียกว่าเสียงเป็นปฏิภาคกัน ตัวอย่างเช่น คำ [ja:ti:] ในภาษามลายูถิ่นปัตตานี ภาษาไทยถิ่นพิเทนใช้ [cha:ti:] ภาษาไทถิ่นตากใบ ภาษาไทยถิ่นสายบุรี ภาษาไทยถิ่นปัตตานี ภาษาไทยถิ่นยะลา และภาษาไทยถิ่นใต้ทั่วไปใช้ [chanchi:] แสดงว่าเสียง /j/ เป็นปฏิภาคกับ /ch/ คู่หนึ่ง และเสียง /s/ เป็นปฏิภาคกับเสียง /ch/ อีกคู่หนึ่ง

10. "ภาษาย่อยเฉพาะบุคคล" (idiolect) หมายถึง ภาษาของแต่ละคน
ที่พูดไม่เหมือนกัน แต่ตามผู้พูดมาก ๆ จะกลายเป็นภาษาดั้ง